Αριστοφάνη, *Αχαρνής*
Εθνικό Θέατρο, Φεστιβάλ Επιδαύρου

Σε υψηλό επίπεδο κινήθηκε και η φετινή αριστοφανική παρουσία του Εθνικού Θεάτρου στην Επίδαυρο, με τους *Αχαρνείς*, σε σκηνοθεσία Βαγγέλη Θεοδωρόπουλου.

Οι *Αχαρνείς*, το πρωιμότερο σωζόμενο αριστοφανικό έργο, πέραν των ευφυών κωμικών στρατηγικών που προσφέρουν απλόχερα τη βάση για την ψυχαγωγική διάσταση, συνιστούν για τη σύγχρονη σκηνοθεσία ένα διπλό ερμηνευτικό δίλημμα, καθώς η εκάστοτε παράσταση καλείται να εναρμονίσει μιαν ευπρόσδεκτη φιλειρηνική διακήρυξη με μια ουτοπική πρόταση πολιτικής ιδιωτείας ή να επιλέξει την ανάδειξη του ενός στόχου εις βάρος του άλλου. Εν ολίγοις, εάν το αίτημα του Δικαιόπολη είναι η ευκταία ευδαιμονία της ειρηνικής διαβίωσης, το εγχείρημά του είναι η κατάκτησή της με μέσον την απευκταία πολιτική ιδιωτεία. Ο υπερτονισμός του ενός άξονα προσδιορίζει μια πασιφιστική θέση, η υπογράμμιση του δεύτερου διακινδυνεύει την αφελή πρόθεση «πολιτικής αφύπνισης». Ένας Δικαιόπολης δικαιωμένος κατευνάζει πολιτικές συνειδήσεις, εις πείσμα των αδιεξόδων της αριστοφανικής πρότασης, ένας Δικαιόπολης ηττημένος αποτελεί πρόσωπο άλλων «πολιτικότερων» καιρών.

Ο Βαγγέλης Θεοδωρόπουλος απέφυγε μια διακηρυκτική παράσταση διαλέγοντας την υποδόρια αποκάλυψη μιας γλυκόπικρης ουτοπίας. Η καταγωγή των προσλαμβανουσών του επέτεινε μιαν αίσθηση νοσταλγίας, δημιουργικής στο βαθμό που έλαβε υπ' όψιν την παλαιότερη αριστοφανική παραστασιολογία, χωρίς καθηλώσεις, χρησιμοποιώντας την όχι μόνον υφολογικά, αλλά και δραματουργικά. Το αδιέξοδο της πολιτικής είναι και αδιέξοδο αισθητικής. Και αυτό ετέθη μ'ένα κομψό κλείσιμο του ματιού, υπανικτικό, αλλά εναργές.

Η πολύ καλή μετάφραση του Παντελή Μπουκάλα δημιούργησε μια γλώσσα, ποιητικής καταγωγής και υψηλών ελληνικών, αλλά εύληπτη και στοχεύουσα, αξιοποιήσιμη θεατρικά, αλλά απαγορευτική για ευκολίες τηλεοπτικής αισθητικής. Το σκηνικό του Αντώνη Δαγκλίδη, χωρίς να αποτελεί νέα πρόταση, αλλά και χωρίς συμπλέγματα, εκσυγχρόνισε την εικαστική γραμμή των αριστοφανικών σκηνογραφιών που ξεκινάει απ' τον Βακαλό, ενώ τα ευφάνταστα, υψηλού γούστου κοστούμια που φιλοτέχνησε ο Άγγελος Μέντης συνεδύαζαν έναν εκλεκτικισμό από τα μεγαλύτερα επιτεύγματα της «ελληνικότητας» μ' ένα σύγχρονο ιδίωμα που συναντούσε το κόμικ. Η Αγγελική Στελλάτου θριάμβευσε χορογραφικά. Σπανίως βλέπουμε χορογραφίες με αίσθηση ανοιχτού χώρου και συγκροτημένο ύφος που δεν εκποιούν τη δραματική λειτουργία του χορού. Ενός χορού, στην προκειμένη περίπτωση, όχι απλώς καλοδιδαγμένου, αλλά πράγματι λαμπερού, από τους κόλπους του οποίου προήλθαν και τα υποκριτικά επιτεύγματα.

Η παράσταση διακρίθηκε ιδιαιτέρως για μια σειρά από έξοχους μικρούς ρόλους (Γιώργος Γάλλος, Παντελής Δεντάκης, Παναγιώτης Λάρκου, Θύμιος Κούκιος και πολλοί άλλοι) απ' αυτούς που «κλέβουν παραστάσεις» όταν εκτελούνται όπως εδώ. Ο Λάμαχος του Λαέρτη Μαλκότση, θαυμάσια φιγούρα, άργησε να βρει το τέμπο του, αλλά απογειώθηκε στην τελευταία εμφάνιση. Ο Δημήτρης Πιατάς και ο Κώστας Γαλανάκης εναρμονίστηκαν ικανοποιητικά με το όλον, ενώ ο Σωτήρης Τζεβελέκος έμεινε σε μια παρουσία διεκπεραιωτική μεν, όχι βλαπτική του συνόλου δε.

Παρά την λαμπερή και αναμφιβόλως εμπορικά εκμεταλλεύσιμη παρουσία του Λάκη Λαζόπουλου, ο σκηνοθέτης σωστά απέφυγε να οικοδομήσει την παράσταση πέριξ των ευκολιών του ιδιότυπου αυτού ηθοποιού. Βεβαίως, η μανιέρα του χρησιμοποιήθηκε, αλλά –προς τιμήν του- ουδέποτε επιβαλλόμενη στο ύφος και την

ενότητα της παράστασης. Ο Λαζόπουλος απέφυγε το ναρκισσισμό, τις ευκολίες και το παιχνίδι με το κοινό πέραν του νομίμου ορίου που διακρίνει την αττική κωμωδία από την επιθεωρησιακή της μετάλλαξη.
Ομως, παρά το γεγονός ότι η αποτίμηση των φωνητικών δυνατοτήτων και της ακουστικής επάρκειας του ηθοποιού, μετατοπίζει τα υποκριτικά προβλήματα στην περιοχή της εξωτερικής τεχνικής, δεν μπορεί εδώ να αποφευχθεί τέτοιας υφής παρατήρηση. Δεν υποκλίνομαι στην ψυχρή τεχνική, αλλά ομολογώ ότι βλέποντας την παράσταση εκτός της περίφημης περισχοίνισης, όπου συνήθως κάθονται οι κριτικοί, κάθε φορά που ο Λαζόπουλος μιλούσε, σκεφτόμουν τα στοιχειώδη δικαιώματα του κανονικού θεατή, ο οποίος αν δεν γνώριζε απ' έξω το έργο –και γιατί άλλωστε;- ήταν αδύνατο να το παρακολουθήσει λόγω ελλιπούς πληροφόρησης. Σε ένα σημείο, όπου το τελευταίο μέλος του χορού ακουγόταν «καμπάνα», δεν έφτανε τουλάχιστον το μισό από το κείμενο του πρωταγωνιστή, καθισταμένης της περιστασιακής χρήσεως του μικροφώνου έως ευπρόσδεκτης.
Ο Λαζόπουλος έχει έναν προσωπικό τρόπο εκφοράς: παίζει «υποβάλλοντας» το λόγο, εξακοντίζοντάς τον κάτω και από 'κει με γκελ στο θεατή. Ως «λόγος» δεν εννοείται, απλώς ο ήχος, αλλά και η απεύθυνση. Αυτό συνάδει με την κατασκευή του κωμικού του τύπου αλλά, ενώ στο κλειστό θέατρο μπορεί να λειτουργεί, αποτελεί εντελώς ακατάλληλη τεχνική για την Επίδαυρο, όπου την ατάκα τη «ρουφάει» το χώμα.
Υποθέτω ότι κανείς από τους καλούς συντελεστές, του Λαζόπουλου συμπεριλαμβανομένου, δεν θεωρεί επιτρεπτό κάποιοι θεατές να έχουν προβλήματα παρακολούθησης στο φιλικότερο από ακουστική άποψη θέατρο του κόσμου.